

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

21. An delictum publicum in uno loco, & occultum, in quo non sit spes, ut publicetur, possit Episcopus vigore Concilij Tridentini dispensare? Et an possit Episcopus dispensare in irregularitate ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76359](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76359)

Veetis in *Praxi Nouit. disput. 9. dub. 16. num. 3.*
 Trullench. in *Decalogum tomo 1. lib. 1. cap. 3. dub. 4.*
 num. 8. & nouissime Ioan. Machadam de *Perf. Con-*
fess. tom. 2. lib. 4. parte 6. tractat. 12. docum. 4.
 num. 11. Et ratio est, quia in *d. cap. 6.* Tridentini,
 in facultate dispensandi & absoluedi ibi concessa,
 excipiuntur delicta ad forum contentiosum deducta,
 ergo non excipiuntur occulta, quae probari possunt,
 si tamen ad forum contentiosum non sunt deducta;
 Tum quia occultum in iure plerumque accipitur,
 non prout est improbabile, sed prout contradistin-
 guitur à notorio, publico, vel famoso, secundum
 Abbatem in *cap. fin. de temp. ordin. vbi occultum*
crimen ad hoc vt quis possit promoueri, appellat il-
lud, quod opponitur notorio, sicut probari possit;
Idem Abbas in cap. questum, de poenit. & re-
miss.

Sup. hoc in
 Resolutio-
 nibus, & §§.
 annot. præ-
 teritæ.

4. Ex his inferitur posse Episcopum virtute Con-
 cilij, in *d. cap. 6.* dispensare, quando delictum non
 est publicum, vel notorium, quamuis sit notum tri-
 bus, vel quatuor, nec de illis sit fama in maiori par-
 te vicinæ, vel Collegij, vnde in magna Ciuitate
 quatuor quinq; aut sex vidisse testes, non satis
 videtur ad notorium, vt docent Henriquez *d. lib.*
13. cap. 5. §. 2. Sayr. de cens. lib. 2. cap. 12. num. 19.
 Sanchez *d. cap. 11. num. 19.* quod me citato etiam
 notauit Trullench. *vbi supra.*

RESOL. XX.

An Episcopus vigore Concilij Tridentini sess. 24. cap. 6.
de reformatione, possit dispensare in delictis noto-
riis, dummodo non sint deducta ad forum conten-
tiosum?

Et explanatur, quando delictum dicatur notorium,
& quando occultum. Ex part. 1. tract. 8. & Misc. 8.
 Ref. 68.

Ve melius
 dissoluatur
 doctrina hu-
 ius Resolue
 præteritam
 Ref. & alias
 eius primæ
 annot.

§. 1. **A**ffirmatiuam sententiam (attendas quæso
 amice lector) nouissime docuit Magister
 Ioan. de S. Thoma in 2. 2. q. 64. d. 23. art. 3. vbi
 sic ait: Post Concilium Tridentinum habent Episco-
 pi potestatem ad dispensandum in irregularitate
 homicidij casualis occulti. Hæc conclusio colligitur
 ex illo *cap. 6. sess. 24.* vbi conceditur facultas Episco-
 pis dispensandi in omnibus suspensionibus, irregu-
 laritatibus proueniens ex delicto occulto, excepta
 irregularitate homicidij voluntarij, & aliis deductis
 ad forum contentiosum: ergo cum ibi solum fiat ex-
 ceptio de irregularitate homicidij voluntarij, & de
 aliis irregularitatibus publicis, vt potest deductis ad
 forum contentiosum, inter quas non includitur ir-
 regularitas homicidij casualis occulti: & ex alia par-
 te conceditur Episcopis facultas dispensandi in omni
 alia irregularitate proueniens ex delicto occulto,
 cuiusmodi est irregularitas homicidij casualis occul-
 ti, manifestè conceditur Episcopis facultas dispen-
 sandi in illa.

2. Interrogabis tamen quid nomine delicti occul-
 ti intelligendum sit in illa concessione generali, si
 quidem homicidium multipliciter potest esse occul-
 tum: Ad hoc respondent aliqui Theologi posse delictum
 quadrupliciter dici occultum. Primo modo,
 quando est merè internum, & nullo modo actu ex-
 terno explicatum: sed tamen hoc impertinens est ad
 propositum, quia per nullum actum isto modo in-
 tertum incurritur irregularitas. Vnde primo modo
 dicitur occultum delictum, quando explicatum est
 in exteriori actu, non tamen potest iuridicè probari,
 quia nullus extat testis, vel vt plurimum est vni-
 cus solus testis, nec acceptio maior, nec sunt in-

dicia, nec clamorosa insinuatio. Secundo modo delictum
 dicitur occultum late, scilicet quado in iudicio
 probari potest duobus, siue tribus testibus: est tamen
 occultum, ita ut non sit notorium siue publicum in
 populo, vel ciuitate, vel vico, cuius delinquens
 erat pars. Tertio modo dicitur occultum latiori mo-
 do, quando etiam si probari possit coram iudice, &
 similiter sit notorium in ciuitate, vel communitate,
 adhuc tamen de facto non est deductum ad forum
 contentiosum coram iudice, & ita habet esse occul-
 tum, quatenus opponitur publico in forensi tri-
 bunali.

3. Dico igitur tertio. In præfato decreto Cong.
 Triden. nomine *delicti occulti*, intelligitur delictum
 occultum cum omni amplitudine, & latitudine,
 etiam vt comprehendit delictum occultum in vltimo
 modo latiori assignato. Itaque vniuersaliter intelli-
 gitur delictum occultum, omne illud quod non est
 deductum ad forum contentiosum, etiam si probari
 possit iuridicè, & notorium sit in ciuitate; & ideo
 super omni irregularitate proueniens ex illo possunt
 Episcopi dispensare: & sic est intelligenda præfata
 conclusio. Et quidem ista tertia conclusio probari
 non potest sufficienter ex eo, quod cum concessio
 illa sit maximum priuilegium, & fauorabile, sub-
 inde sit extendenda, quia extensio huiusmodi con-
 cessionibus non potest trahi extra proprium genus.
 At delictum occultum secundo, & tertio modo
 assignato est omnino extra genus occulti delicti, cum
 ex natura sua sit publicum iuridicè. Quocirca legiti-
 ma efficax Probatio nostræ conclusionis desumen-
 da est ex verbis Concilij videlicet ex illa exceptione,
 qua à ratione *delicti occulti* solum excipit tanquam
 publicum, illud quod de facto deductum est ad fo-
 rum contentiosum, sicut solum excipit irregularita-
 tem proueniens ex homicidio propriè voluntario.
 Cum igitur exceptio sitet regulam in contrarium,
 ideo in illa generali concessione est habenda tanquam
 regula generalis, quod omne illud delictum est oc-
 cultum de mente Concilij ad hoc propositum, quod
 de facto non est deductum ad forum contentiosum.
 Hucque Ioann. de S. Thoma, cuius doctrina si
 esset admittenda plures essent immunes petendi dis-
 pensationes ex Romana Curia. Sed pater viri sapien-
 tissimi hæc opinio est contra styllum Curie, contra
 praxim omnium Episcoporum & contra commu-
 nem sententiam Doctorum, quos ego adduxi, &
 sequutus sum in p. 7. *tr. 2. ref. 15.* & vsque ad fatie-
 tatem adducit Barbosa in *dictum locum Concilij n.*
26. & de potestate Episcopi p. 2. *alleg. 39. num. 24.*
 Dico igitur in dicto loco Concilij accipi *delictum*
occultum, vt distinguitur contra publicum, & ita
 etsi ab aliquibus sciatur, & probari possit dici oc-
 cultum: at tunc tantum occultum non esse, quando
 in ratione delicti est publicum, vt potest quod in maiori
 parte vicinæ, Collegij, vel Monasterij, vel Parochiæ
 cognoscitur, dummodo saltem decem perso-
 næ inueniantur in ea vicinia, Parochia, Collegio,
 vel Monasterio, Vide Hermanum Busenbaum in
Medulla Theol. mor. lib. 7. cap. 1. dub. 5. num. 2.

RESOL. XXI.

An delictum publicum in vno loco, & occultum in alio
in quo non sit spes, vt publicetur, possit Episcopus
vigore Concilij Tridentini dispensare?

Et an possit Episcopus dispensare in irregularitate
proueniens ab excommunicato celebrante, quando
excommunicatio est occulta, quamuis manifesta
sit celebratio. Ex p. 7. *tr. 2. Ref. 16.*

§. 1. Negat

§. 1. Negat Bonacina de conf. disp. 1. quæst. 3. punct. 2. num. 3. Sanctarellus tract. de Hæresibus cap. 5. dub. 6. num. 26. Suarez tom. 4. disp. 30. punct. 2. num. 2. quia quod alicubi publicum est, simpliciter est publicum, & non occultum, & moraliter, & regulariter loquendo, quod in aliquo loco publicum est, facile ad alia loca defertur, Ergo. Et hanc sententiam tenet etiam Castrus Palaus tom. 1. tract. 4. disp. 4. puncto 3. §. 1. num. 14. ubi sic ait: Mihi sententia suarez maximè probatur, quia negari non potest delictum illud publicum esse; nã ad hanc denominationem sufficit vno loco publicari, sed Concilium exclusit delicta publica & facultate absolventi, & dispensandi. Item ut delictum sit ad forum contentiosum deductum, sufficit, in vno loco deductum esse. Ergo etiam sufficit, ut publicum sit, in vno loco publicari. Ita ille.

2. Sed etiam probabiliter affirmatiuam sententiã tenet Fagundes de Præcept. Eccles. p. 2. lib. 8. cap. 8. num. 21. Auila de cons. parte 2. cap. 7. disp. 1. dub. 11. conclus. 3. Sanchez in Summa lib. 2. cap. 7. §. 1. num. 20. Deardus in Bull. Cœn. lib. 3. §. 2. quæst. 11. num. 10. Et ideo si contingat delictum in vna Ciuitate esse publicum, vel per facti notitiam, vel quia in iudicio confessum, vel quia per Iudicis sententiam probatum; in alia verò Ciuitate in qua petitur absolutio, vel dispensatio in irregularitate esset occultum, tunc licebit Episcopo absoluerè, vel dispensare, modo notitia talis delicti non sit illuc facillimè perueniura; quia in tali loco delictum verè dicitur occultum, nec semper adest periculum diffamationis propter locorum distantiam.

3. Vnde non gravabor hic apponere verba Ioan. Machado de perf. Confess. tom. 2. lib. 4. parte 6. rr. 12. docum. 4. num. 2. ubi sic ait: (Con todo esso quedan los Doctores, si quando el delito es publico, y notorio donde se pide la absolucion del en la forma dicha, pueda el Obispo absoluerle, & dispensarle. Suarez tiene que no; y que per consiguiente no se estende à el la facultad del Concilio; fundase en que lo que en algun lugar es publico, es simpliciter publico, y no occulto; y regularmente hablando; lo que en una parte es publico, facilmente se divulga à otras partes. Sanchez y otros afirman, que como el lugar donde el delito es publico, esse tan distante de aquel donde se pide la absolucion por occulto, que no ayã esperansa de que llegaria a el su notoriedad, puede el Obispo absoluerle; y assi afirma, que lo smieron muchos hombres doctos de Salamanca.) Ita ille.

4. Ex quibus omnibus colligitur posse Episcopum dispensare in irregularitate proueniente ab excommunicato celebrante, quando excommunicatio est occulta; licet celebratio sit manifesta nam ad hanc effectum censura dicitur occulta, quæ incurritur coram multis ignorantibus, illam tamen eo casu incurrit. Fr. Ludou. Miranda in man. pral. tom. 2. quæst. 8. art. 14. concl. 2. Marchinus de sacram. Ord. tract. 1. parte. 9. diff. 2. num. 4. Bossius de Inbileo sect. 1. cas. 10. §. 3. num. 33. quicquid dubitet Additionator Nauarræ ad cons. 2. de Clerico non ordinato ministrante.

5. Dicendum est igitur, quòd si contingat delictum in vna Ciuitate esse publicum, vel per facti notitiam, vel, quia in iudicio confessum; vel, quia per Iudicis sententiam probatum; in alia verò ciuitate, in qua petitur absolutio, vel dispensatio in irregularitate, esse occultum; tunc licebit Episcopo absoluerè, vel dispensare, modo notitia talis delicti non sit illuc facillimè perueniura. Ratio est, quia in tali loco delictum verè dicitur occultum, nec semper adest periculum diffamationis propter locorum distantiam. Deinde, sicut excommunicatus denun-

ciatus in vno loco, vel publicus Clerici perceptor in vna vrbe, non est in alia, ubi talis excommunicatio est occulta, vitandus ab iis, qui factum norunt, quia in tali loco retinet ius sue famæ: ita similiter in casu nostro dicendum videtur.

Sup. hoc ma. glis. hæc in tom. 5. rr. 2. Ref. 145.

R E S O L. XXII.

Quandam delictum dicitur deductum ad forum contentiosum, ut Episcopus non possit vii facultate Concilij?

Et an, si delictum sit deductum ad forum contentiosum, non possit Episcopus absoluerè, nec dispensare etiam aliis, ubi omnino ignoratur. Ex p. 7. rr. 2. Ref. 17.

§. 1. **A**liqui putant, quod delictum deductum ad forum contentiosum, ad hoc ut Episcopus in irregularitatibus, & suspensionibus ab eo prouenientibus, dispensandi facultatem non habeat, dicitur statim ac denunciatio, aut accusatio de illo coram legitimo Iudice facta est. Ita Mar. Alter. de c. 3. vers. Postulabit. ubi multis nititur suam comprobare sententiam. Vel ubi primò citatio est facta, quia regulariter a citatione incipit iudicium, §. fin. insti. de pœna temere litig. gloss. in rub. C. de in ius vocando, ut tenet Aloyf. Ricc. in Praxi fori Eccles. decis. 522. in 1. edit. & resol. 449. in 2. edit. (Florus de cas. refer. cap. 4. §. 21. num. 2. nouissimè Marcel. Vvilpe, d. cap. 44. num. 10. in fine, & alij. Consentit etiam Henriquez lib. 2. cap. 11. num. 21. Auila, de cons. parte 2. cap. 7. disp. 1. dub. 11. concl. 3. Sanchez, in summa tom. 1. lib. 2. cap. 11. num. 20. Itaque secundum hos Doctores, tunc dicitur delictum deductum ad forum contentiosum, cum denunciatio, vel accusatio coram legitimo Iudice facta est, & reus ratione illius citatus fuit, quia citatio est primus actus Iudicij.

Sup. hoc infra in §. vii. Ref. 25.

2. Mihi verò probabilis etiam illa sententia videtur, quæ asserit non dici delictum ad forum contentiosum esse plenè & perfectè deductum, quousque lis contestata sit. sic defendit Barbosa, 2. parte de Potestate Episcopi alleg. 39. num. 29. sequentibus rationibus: Prima quia forum contentiosum dici non potest, nisi inter partes super delicto commissio contendantur, negando, vel confitendo; quo actu litis contestatio etiam in criminalibus inducitur. Secundò forum contentiosum est idem ac iudicium, sed iudicium non est perfectum vsque ad litis contestationem ex resolutis per Afm. in Praxi Florent. §. 1. cap. 1. num. 14. & seqq. Lancelot. de attent. in Prefat. num. 7. Peregrin. var. lib. 2. sub. rubr. de iudic. num. 51. Tertio forum contentiosum non differt à lite mota; quia idem est in foto contendere, ac in eo litem mouere: at lis mota dicitur postquam litis contestatio facta fuerit, ut probat. Textus in cap. ex parte 30. de verb. signif. & resoluunt Matanta, de ordin. ad. cap. part. 5. tit. & omnia fiant durante instantia, num. 64. Surdus. de aliment. tit. 5. quæst. 8. num. 4. Cabellus in decis. 15. num. 10. parte. 2. Ergo delictum deductum esse ad forum contentiosum post litis contestationem dici debet, & non ante. Et hanc opinionem tenet Gauantus in man. Episc. ver. Absolutio, num. 12. Bossius, de Inbileo sect. 1. cas. 10. §. 3. num. 36. Castrus Palaus, tom. 1. tract. 4. disp. 4. puncto 3. §. 1. num. 11. Trullench, in Decal. tom. 1. lib. 1. cap. 3. dub. 4. num. 9.

3. Et ideo omnia supradicta confirmat etiam Ioan. Machadus de perf. Confess. tom. 2. lib. 4. parte 6. tract. 12. docum. 4. num. 3. ubi sic ait: La segunda condicion, que el Concilio pide para que el Obispo pueda absoluer

IA N A E
O H N I A
O . I I I . I V . V
E . I I I